

**ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ  
«ЛЬВІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІЗНЕСУ ТА ПРАВА»**

**КУНЦЬО СЕРГІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ**

УДК 343.13:341.176(477)

**ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧОГО СУДДІ В КОНТЕКСТІ  
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРАГНЕНЬ УКРАЇНИ**

Спеціальність 12.00.10 – судоустрій; прокуратура та адвокатура

Автореферат дисертації  
на здобуття наукового ступеня  
кандидата юридичних наук

Львів – 2026

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Закладі вищої освіти «Львівський університет бізнесу та права».

Науковий керівник: доктор юридичних наук, доцент  
**Палюх Андрій Ярославович,**  
ЗВО «Львівський університет бізнесу та права»,  
професор кафедри судоустрою, прокуратури, адвокатури та  
нотаріальної діяльності.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор  
**Назаров Іван Володимирович,**  
Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти,  
заступник голови;

кандидат юридичних наук, доцент  
**Леськів Соломія Романівна,**  
Львівський національний університет імені Івана Франка,  
доцент кафедри кримінального права і кримінології.

Захист дисертації відбудеться “06” листопада 2026 р. о 12<sup>00</sup> год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д35.140.02 у Закладі вищої освіти «Львівський університет бізнесу та права» за адресою: 79021, м. Львів, вул. Кульпарківська, 99, ауд. 221.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Закладу вищої освіти «Львівський університет бізнесу та права» за адресою: 79021, м. Львів, вул. Кульпарківська, 99.

Автореферат розісланий “06” жовтня 2026 р.

Вчений секретар  
спеціалізованої вченої ради,  
доктор юридичних наук, професор

Я. І. Скоромний

## ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

**Обґрунтування вибору теми дослідження.** На сучасному етапі розвитку національної правової системи питання організації діяльності слідчого судді набуває особливої актуальності з позицій удосконалення кримінального процесуального законодавства, а також у контексті реалізації стратегічного курсу України на інтеграцію до європейського правового простору. Відтак трансформаційні процеси, що відбуваються у сфері правосуддя, обумовлюють необхідність комплексного переосмислення місця та ролі слідчого судді як ключового суб'єкта здійснення судового контролю під час досудового розслідування.

Слід зауважити, що після набуття Україною статусу держави-кандидата на вступ до Європейського Союзу питання приведення національної системи кримінальної юстиції у відповідність до європейських стандартів набуло особливо важливого значення. Однією з фундаментальних вимог сучасного європейського правового порядку є забезпечення ефективного судового контролю, особливо у випадках, коли процесуальні рішення або дії державних органів пов'язані з обмеженням конституційних прав і свобод людини. Саме тому інститут слідчого судді сьогодні розглядається як один із базових елементів механізму гарантування верховенства права, правової визначеності та судового захисту особи на досудовій стадії кримінального провадження.

Особливої уваги заслуговує та обставина, що інститут слідчого судді в його сучасному вигляді є відносно новим для української правової системи. Незважаючи на більш ніж десятирічний період функціонування відповідних процесуальних механізмів після прийняття Кримінального процесуального кодексу України 2012 р., окремі аспекти організації діяльності слідчого судді залишаються недостатньо врегульованими як на нормативному, так і на доктринальному рівнях. Попри це практика держав-членів Європейського Союзу демонструє значно ширший спектр інституційних та організаційних рішень, спрямованих на забезпечення незалежності судового контролю, підвищення його ефективності та посилення гарантій захисту прав людини.

Серед вчених-юристів і фахівців-практиків, які досліджували різні аспекти судового контролю та особливості функціонування інституту слідчого судді належать Т.В. Бабчинська, А.Ф. Бондюк, О.І. Галаган, Т.С. Ганзицька, І.В. Гловюк, С.В. Глущенко, Б.Ю. Головка, О.О. Жупанова, Т.Г. Ільєва, О.В. Капліна, А.А. Коваль, О.В. Кондратьєв, О.І. Коровайко, Д.Є. Крикливець, О.П. Кучинська, С.Р. Леськів, Л.М. Лобойко, Д.М. Мірковець, М.М. Михеєнко, К.С. Музичук, І.В. Назаров, В.Т. Нор, А.Я. Палюх, К.В. Приходько, Д.В. Сімонович, В.В. Сердюк, В.В. Середа, А.І. Скоромний, С.В. Слінько, Л.І. Сопільник, Р.Л. Сопільник, А.В. Столітній, М.О. Тимошенко, О.М. Федорів, І.В. Хорт, Л.Г. Чистоклєтов, С.Л. Шаренко, В.П. Шибіко, О.Г. Шило, М.В. Штанько та інші науковці.

Разом із тим аналіз сучасного стану наукової розробленості відповідної проблематики дає підстави стверджувати, що переважна більшість проведених досліджень була зосереджена насамперед на характеристиці процесуальних повноважень слідчого судді, окремих аспектах судового контролю або особливостях застосування окремих інститутів кримінального процесуального права. Слід

зауважити, що вітчизняна доктрина тривалий час розглядала інститут слідчого судді переважно крізь призму його функціонального призначення у національній моделі кримінального провадження. Натомість питання інституційної спроможності здійснення судового контролю, ефективності організаційних механізмів його реалізації, оптимального розподілу навантаження між суддями, цифрової трансформації відповідних процедур, а також адаптації діяльності слідчого судді до сучасних європейських стандартів залишаються дослідженими лише фрагментарно, що обумовило актуальність теми даної дисертаційної роботи.

**Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.** Дисертаційне дослідження виконане відповідно до постанови Президії НАН України від 10.01.2024 р. № 8 “Основні наукові напрями та найважливіші проблеми фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних, суспільних і гуманітарних наук Національної академії наук України на 2024–2028 роки” (п. 3.5 – Правові науки).

Матеріали дисертаційної роботи використані в межах тем: НДДКР ЗВО “Львівський університет бізнесу та права” “Теоретико-методологічний фундамент правової реформи в Україні у світлі євроінтеграційних процесів” (номер державної реєстрації – 0121U111332), “Реалізація системного підходу у розвитку галузей права України” (номер державної реєстрації – 0121U111333), НДР “Судоустрій прокуратура та адвокатура в євроінтеграційному вимірі”.

**Мета дисертаційної роботи** полягає у тому, щоб опираючись на аналізі норм чинного законодавства, практики їх застосування, наукових підходів учених-юристів і фахівців-практиків обґрунтувати сутність і особливості організації діяльності слідчого судді в сучасних умовах та запропонувати шляхи вдосконалення функціонування відповідного інституту в контексті євроінтеграційних прагнень України.

Для досягнення поставленої мети потрібно вирішити наступні *наукові завдання*:

- окреслити еволюцію правових засад формування інституту судового контролю;
- охарактеризувати правову природу та принципи діяльності слідчого судді у системі кримінальної юстиції;
- окреслити європейські стандарти судового контролю на досудовій стадії кримінального провадження;
- проаналізувати нормативне закріплення повноважень слідчого судді в кримінальному процесуальному законодавстві України;
- окреслити проблеми реалізації та ефективності судової практики слідчого судді у кримінальному провадженні;
- виявити організаційно-правові засади забезпечення діяльності слідчого судді та їх вплив на ефективність кримінального провадження;
- запропонувати шляхи організації професійної підготовки та вдосконалення добору кадрів на посаду слідчого судді;
- розробити механізми удосконалення процесуальної взаємодії слідчого судді з суб'єктами кримінального провадження;

– запропонувати напрями оптимізації діяльності слідчого судді в умовах цифровізації кримінального судочинства.

*Об'єктом дослідження* є сукупність кримінальних процесуальних правовідносин, що складаються у зв'язку з організацією діяльності слідчого судді та реалізацією ним повноважень із здійснення судового контролю за дотриманням прав, свобод і законних інтересів осіб під час досудового розслідування.

*Предметом дослідження* є організація діяльності слідчого судді в контексті євроінтеграційних прагнень України.

**Методи дослідження.** Методологічний інструментарій дисертаційної роботи сформовано з урахуванням комплексу загальнонаукових та спеціальних методів пізнання, взаємопов'язане використання яких забезпечило комплексне дослідження організаційних, правових та функціональних засад діяльності слідчого судді в умовах адаптації національної системи кримінальної юстиції до європейських стандартів правосуддя.

*Діалектичний метод* використано як універсальний метод наукового пізнання для дослідження закономірностей становлення, розвитку та трансформації інституту слідчого судді, виявлення взаємозв'язків між організаційними формами здійснення судового контролю та сучасними тенденціями реформування кримінальної юстиції в умовах європейської інтеграції України. *Історико-правовий метод* застосовано під час дослідження еволюції правових засад формування інституту судового контролю та становлення організаційних моделей діяльності слідчого судді в національній системі (підрозділ 1.1). *Догматичний метод* використано для аналізу нормативно-правового регулювання діяльності слідчого судді, з'ясування змісту кримінально-процесуальних норм, які визначають його правовий статус, компетенцію, повноваження та процесуальні гарантії здійснення судового контролю (підрозділи 1.2, 2.1, 2.3). *Системно-структурний метод* дозволив дослідити місце слідчого судді в системі суб'єктів кримінального провадження, визначити внутрішню структуру його повноважень, встановити взаємозв'язки між окремими елементами механізму судового контролю та організаційного забезпечення його діяльності (підрозділи 1.2, 2.1, 2.3, 3.2). *Компаративістський метод* застосовано для дослідження європейських моделей судового контролю, аналізу діяльності суддів досудового розслідування у державах-членах Європейського Союзу, а також визначення шляхів імплементації відповідного досвіду у національне кримінальне процесуальне законодавство (підрозділи 1.3, 3.1, 3.2, 3.3). *Метод правового моделювання* використано для розроблення перспективних напрямів удосконалення організації діяльності слідчого судді, формування пропозицій щодо реформування механізмів судового контролю, професійної підготовки суддів та цифрової модернізації кримінального судочинства (підрозділи 3.1, 3.2, 3.3). *Метод функціонального аналізу* дав можливість дослідити практичну реалізацію повноважень слідчого судді, оцінити ефективність виконання ним контрольної функції та встановити вплив організаційних чинників на результативність судового контролю під час досудового розслідування (підрозділи 1.2, 2.2, 2.3). *Метод узагальнення судової практики* застосовано для дослідження рішень слідчих суддів, практики Верховного Суду та практики Європейського суду з прав людини щодо здійснення судового контролю на стадії досудового розслідування, а також для виявлення проблем правозастосування та шляхів їх

вирішення (підрозділи 1.3, 2.2, 3.2). *Соціально-правовий метод* використано для оцінки впливу організаційних механізмів діяльності слідчого судді на забезпечення прав людини, доступ до правосуддя та ефективність кримінального провадження загалом (підрозділи 2.3, 3.1, 3.2, 3.3). *Прогностичний метод* застосовано для визначення перспектив розвитку інституту слідчого судді в умовах європейської інтеграції України, обґрунтування напрямів модернізації організаційних механізмів судового контролю та прогнозування результатів впровадження запропонованих змін (підрозділи 3.1, 3.2, 3.3).

Науково-теоретичну основу дисертаційного дослідження становлять фундаментальні положення теорії держави і права, науки кримінального процесуального права, судоустрою та правоохоронної діяльності, концепції верховенства права, правової держави, судового контролю, незалежності судової влади, забезпечення прав людини у кримінальному провадженні, а також сучасні наукові підходи до організації діяльності органів правосуддя в умовах європейської інтеграції.

Теоретичним підґрунтям дослідження виступають наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених, присвячені проблематиці кримінального процесу, судового контролю, функціонування інституту слідчого судді, реалізації принципів змагальності, диспозитивності та забезпечення права на справедливий суд. Особливе значення для дослідження мають доктринальні положення щодо правової природи судового контролю на стадії досудового розслідування, місця слідчого судді у системі кримінальної юстиції, меж його дискреційних повноважень, а також співвідношення процесуальної самостійності органів досудового розслідування та гарантій судового захисту прав людини.

**Наукова новизна отриманих результатів** полягає у комплексному осмисленні організаційно-правових засад діяльності слідчого судді крізь призму процесів європейської інтеграції України. Проведене дослідження дало змогу систематизувати теоретичні положення, уточнити окремі наукові підходи та сформулювати низку положень і висновків, які характеризуються новизною, самостійністю, мають теоретичне та практичне значення і становлять зміст результатів, запропонованих до захисту. Основні з них такі, що

*вперше:*

- запропоновано концепцію цифрового забезпечення судового контролю слідчого судді, яка базується на поєднанні автоматизованого моніторингу процесуальних строків, електронного контролю виконання судових рішень, цифрового аудиту процесуальних дій та аналітичної обробки кримінально-процесуальних даних, що дозволяє забезпечити раннє виявлення процесуальних ризиків, попередження порушень розумних строків та формування превентивного механізму захисту прав учасників кримінального провадження в умовах цифрової трансформації правосуддя;

- обґрунтовано теоретико-прикладні засади спеціалізованого добору, професійної підготовки та підвищення кваліфікації слідчих суддів, що передбачають доповнення ч. 5 ст. 21 Закону України “Про судоустрій і статус суддів” вимогою щодо спеціалізованої підготовки та підтвердження професійних компетентностей кандидата на здійснення повноважень слідчого судді, а також ст. 90 цього Закону –

положенням про обов'язкове спеціалізоване навчання таких суддів не рідше одного разу на два роки з питань судового контролю, практики ЄСПЛ та захисту прав людини;

– здійснено комплексну систематизацію та періодизацію процесу імплементації європейських стандартів судового контролю на досудовій стадії кримінального провадження в національне законодавство України, яка базується на інтегрованому поєднанні нормативно-правового та прецедентного компонентів (зокрема практики Європейського суду з прав людини), що дало змогу виокремити етапи становлення, інституціоналізації та функціональної трансформації судового контролю, а також виявити їх внутрішню логіку та закономірності розвитку;

*удосконалено:*

– теоретико-прикладні засади організації діяльності слідчого судді шляхом обґрунтування уніфікованої процесуальної моделі судового контролю, що передбачає кодифікацію у КПК України загальних правил розгляду клопотань і скарг, визначення єдиних вимог до їх предмета, доказового обґрунтування, строків, порядку судового розгляду та мотивування ухвал слідчого судді, що сприятиме усуненню нормативних прогалин і колізій, підвищенню правової визначеності та забезпеченню єдності правозастосовної практики;

– концептуальні положення щодо формування інтегрованого комплексу інституційних, адміністративних, кадрових та матеріально-технічних компонентів, взаємодія яких забезпечує процесуальну спроможність слідчого судді, ефективність судового контролю, дотримання розумних строків кримінального провадження та реалізацію прав і свобод його учасників;

– теоретико-прикладні підходи до оптимізації діяльності слідчого судді в умовах цифровізації кримінального судочинства шляхом обґрунтування доцільності створення повноцінного електронного кримінального провадження та єдиного цифрового дос'є; впровадження автоматизованого моніторингу процесуальних строків і виконання судових рішень; розвиток дистанційного судового провадження та електронної взаємодії учасників процесу; використання технологій штучного інтелекту виключно як інформаційно-аналітичного інструменту підтримки суддівської діяльності без передачі йому функцій прийняття судових рішень;

*набули подальшого розвитку:*

– теоретико-прикладні засади організаційно-правового забезпечення діяльності слідчого судді шляхом розроблення на основі досвіду Франції, Німеччини, Італії та інших країн моделі інституційного розмежування судово-контрольної та обвинувальної функцій, раніше комплексно не адаптованої до вітчизняної моделі досудового провадження, та визначення напрямів її апробації в Україні для посилення процесуальної автономності слідчого судді, його неупередженості й гарантій судового захисту прав людини;

– функціональна систематизація принципів діяльності слідчого судді, зокрема інституційних, гарантійно-правозахисних, процесуально-регулятивних, контрольних, наглядових та епістемологічних, сукупність яких забезпечує баланс між ефективністю судового контролю, процесуальною автономією сторін і гарантуванням прав людини на досудовій стадії кримінального провадження;

– теоретико-правові засади нормативної трансформації повноважень слідчого судді шляхом обґрунтування напрямів удосконалення його судово-контрольної компетенції, зокрема розширення повноважень щодо перевірки законності, обґрунтованості та пропорційності процесуальних втручань у права особи, посилення правозахисної спрямованості судового контролю, деталізації процесуальних процедур його здійснення та приведення їх у відповідність до практики ЄСПЛ, що забезпечує функціональне утворення слідчого судді як самостійного суб'єкта гарантування прав людини на стадії досудового розслідування.

**Практичне значення отриманих результатів** полягає у тому, що викладені в дисертації окремі положення та висновки можуть бути використані у:

– науково-дослідній сфері – для подальшого розвитку наукових положень щодо перспективних напрямів вдосконалення організації діяльності слідчого судді в контексті євроінтеграційних прагнень України, зокрема організації професійної підготовки та вдосконаленні добору кадрів на посаду слідчого судді, організаційно-правового забезпечення взаємодії слідчого судді з учасниками кримінального провадження, пошуку шляхів оптимізації діяльності слідчого судді в умовах цифровізації кримінального судочинства;

– галузі правотворчої діяльності – у процесі розроблення пропозицій щодо приведення положень національного законодавства у відповідність із визнаними міжнародними правовими стандартами, а також при вдосконаленні чинних нормативно-правових актів різної юридичної сили, спрямованих на регулювання правових, організаційних та інституційних засад діяльності слідчого судді в Україні; при підготовці змін до Кримінального процесуального кодексу України, Закону України “Про судоустрій і статус суддів” та інших нормативних актів з метою удосконалення порядку реалізації повноважень слідчого судді, організаційно-правового забезпечення його діяльності, професійної підготовки та добору кандидатів на відповідні посади;

– організаційно-правовому забезпеченні здійснення правосуддя – для підвищення ефективності діяльності слідчих суддів, забезпечення єдності судової практики та вдосконалення механізмів здійснення судового контролю на стадії досудового розслідування;

– сфері міжнародного правового та інституційного співробітництва судових і правоохоронних установ – для розвитку механізмів взаємодії з міжнародними та європейськими інституціями у питаннях професійної підготовки суддів і працівників правоохоронних органів, а також напрацювання узгоджених підходів до здійснення судового контролю за дотриманням процесуальних гарантій на стадії досудового розслідування;

– взаємодії з інститутами громадянського суспільства – з метою формування практичних пропозицій щодо посилення суспільного контролю, відкритості та доступності інформації про здійснення судового захисту прав і свобод людини на досудовій стадії кримінального провадження;

– у сфері правничої освіти та підвищення кваліфікації – для формування й оновлення освітніх програм, методичного забезпечення професійної підготовки суддів, адвокатів і працівників судових установ, а також інтеграції відповідних наукових положень до змісту спеціалізованих навчальних дисциплін.

Результати дослідження впроваджені у роботі Шевченківського районного суду м. Львова (акт впровадження №01-09/54/2026 від 16.09.2026 р.), Золочівської районної державної адміністрації (акт впровадження №14н/т від 03.09.2026 р.), European institute of futher education (Словаччина) (довідка № 37 від 05.05.2026 р.), ЗВО «Львівський університет бізнесу та права» (акт впровадження №25 від 12.05.2026 р.), Науково-дослідного інституту Львівського університету бізнесу та права (довідка №52 від 28.05.2026 р.), що підтверджується відповідними актами впровадження та довідками, наданими у додатках до дисертації.

**Особистий внесок здобувача.** Усі наукові результати, висновки та рекомендації, які представлені у дисертаційній роботі і наукових публікаціях є особистими, доброчесними напрацюваннями автора. За темою проведеного дослідження використано лише ті ідеї та положення, що є результатом особистої роботи дисертанта.

**Апробація результатів дисертації.** Результати проведеного дослідження, сформульовані на їх основі наукові положення та узагальнення були представлені для фахового обговорення в науковому середовищі й отримали апробацію під час участі автора в роботі міжнародних, всеукраїнських та регіональних науково-практичних конференцій, зокрема: “Education and scientific progress” (Manchester, United Kingdom, 24-26 April 2026); “The Hague Conference on Science and Public Policy” (Hague, Netherlands, 8-10 May 2026); “Актуальні проблеми науки та практики у світлі євроінтеграційних процесів” (Львів, 14 травня 2026 року).

**Публікації.** За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 9 одноосібних наукових праць, у тому числі 1 – в іноземному науковому періодичному виданні, 5 – у фахових виданнях України з юридичних наук та 3 – у збірниках тез доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях.

**Структура та обсяг роботи.** Дисертація складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, який налічує 373 найменування та 6 додатків. Загальний обсяг дисертації становить 262 сторінки, з них 189 сторінок основного тексту.

## **ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

У **Вступі** визначено концептуальні засади дисертаційної роботи та окреслено логіку проведеного дослідження; розкрито передумови вибору заявленої проблематики, її актуальність і взаємозв'язок із відповідними науковими програмами, планами та дослідницькими темами; сформульовано мету й завдання роботи, визначено її об'єкт і предмет, охарактеризовано методологічний інструментарій; окремо висвітлено положення, що становлять наукову новизну дослідження, обґрунтовано його теоретичну та практичну цінність, а також наведено інформацію щодо апробації основних результатів і їх оприлюднення у наукових публікаціях.

У **першому розділі «Теоретико-правові засади формування інституту слідчого судді»** окреслено еволюцію правових засад формування інституту судового контролю; охарактеризовано правову природу та принципи діяльності слідчого судді у системі кримінальної юстиції; сформульовано європейські стандарти судового контролю на досудовій стадії кримінального провадження.

У підрозділі 1.1. «Еволюція правових засад формування інституту судового контролю» обґрунтовано, що становлення інституту судового контролю у кримінальному провадженні відображає еволюцію наукових підходів до співвідношення судової влади, органів кримінального переслідування та механізмів забезпечення прав і свобод людини. Доведено, що формування цього інституту нерозривно пов'язане з утвердженням принципу верховенства права, розвитком ідеї незалежності судової влади та поступовим розмежуванням процесуальних функцій суду, прокуратури й органів досудового розслідування.

Доведено, що передумовами відновлення інституту судового контролю стали демократичні трансформації кінця XX ст., забезпечення відповідності національного механізму захисту прав людини міжнародно-правовим гарантіям, закріпленням, зокрема, у Міжнародному пакті про громадянські і політичні права, а також переосмислення ролі суду як незалежного гаранта законності у кримінальному провадженні. Підтверджено, що після проголошення незалежності України розвиток інституту судового контролю набув системного характеру та відбувався через конституційне закріплення принципу поділу влади, проведення судово-правової реформи, прийняття Кримінального процесуального кодексу України 2012 р. й остаточне інституційне оформлення статусу слідчого судді як окремого носія судово-контрольної компетенції у кримінальному провадженні, наділеного законом повноваженнями щодо перевірки дотримання процесуальних гарантій, прав і законних інтересів осіб, залучених до кримінального судочинства.

У підрозділі 1.2. «Правова природа та принципи діяльності слідчого судді у системі кримінальної юстиції» обґрунтовано, що правова природа діяльності слідчого судді у системі кримінальної юстиції визначається його функціональним призначенням як самостійного суб'єкта здійснення судового контролю, на якого покладено завдання гарантувати дотримання та відновлення порушених прав і законних інтересів учасників кримінального провадження під час досудового розслідування, та зумовлена об'єктивною необхідністю забезпечення належної правової процедури у випадках застосування передбачених законом обмежень прав особи, а також розгляду спорів щодо обґрунтованості процесуальних рішень, дій або бездіяльності слідчих органів і прокуратури.

Запропоновано науковий підхід до функціональної систематизації принципів діяльності слідчого судді, зокрема інституційних, гарантійно-правозахисних, процесуально-регулятивних, контрольно-наглядових та епістемологічних, сукупність яких забезпечує баланс між ефективністю судового контролю, процесуальною автономією сторін і гарантуванням прав особи на досудовій стадії кримінального провадження. Окреслено, що функціональна роль слідчого судді має комплексний характер і реалізується через сукупність взаємопов'язаних напрямів діяльності. Встановлено, що слідчий суддя одночасно виступає суб'єктом превентивного та поточного судового контролю за застосуванням заходів, пов'язаних з обмеженням прав учасників кримінального провадження, гарантом належної процесуальної форми та ефективного судового захисту, а також інституційним механізмом запобігання надмірній концентрації владних повноважень у сторони обвинувачення. Саме таке поєднання функцій забезпечує практичну реалізацію принципів

верховенства права, справедливості, пропорційності та результативності здійснення судових гарантій прав особи у межах кримінально-процесуальних відносин.

У підрозділі 1.3. «Європейські стандарти судового контролю на досудовій стадії кримінального провадження» встановлено, що європейські стандарти функціонування механізмів судового контролю під час досудового розслідування становлять цілісну систему взаємопов'язаних нормативних, доктринальних положень та правозастосовних вимог, сформованих на основі міжнародно-правових актів гарантування та відновлення прав і свобод людини у кримінальному процесі, насамперед норм Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, з урахуванням сформованих Європейським судом з прав людини правових підходів до їх тлумачення та практичної реалізації. Їх основне функціональне призначення полягає у забезпеченні справедливого балансу між публічним інтересом у здійсненні реалізації державою повноважень у сфері кримінального переслідування та забезпеченні належних процесуальних гарантій захисту особи від свавільного чи непропорційного обмеження її прав і свобод.

Виокремлено основні критерії ефективності здійснення судом контрольних повноважень у межах досудового розслідування: незалежність та неупередженість суб'єкта контролю, своєчасність розгляду питань щодо обмеження прав особи, належна мотивація судових рішень, можливість ефективного оскарження процесуальних рішень, а також наявність реальних повноважень суду щодо відновлення порушених прав. Сукупність зазначених критеріїв формує зміст гарантій справедливого судового розгляду.

Здійснено комплексну наукову систематизацію та періодизацію процесу імплементації європейських стандартів судового контролю на досудовій стадії кримінального провадження в Україні, яка базується на інтегрованому поєднанні нормативно-правового та прецедентного компонентів (зокрема практики Європейського суду з прав людини), що дало змогу виокремити етапи становлення, інституціоналізації та функціональної трансформації судового контролю, а також виявити їх внутрішню логіку та закономірності розвитку.

У другому розділі «**Нормативно-правові та організаційні аспекти діяльності слідчого судді в Україні**» досліджено правове регулювання статусу та меж компетенції слідчого судді при реалізації судово-контрольної функції; проаналізовано судову практику слідчого судді, виявлено проблеми реалізації та ефективності; обґрунтовано організаційно-правові засади забезпечення діяльності слідчого судді та їх вплив на ефективність кримінального провадження.

У підрозділі 2.1. «Правове регулювання повноважень слідчого судді як суб'єкта здійснення судового контролю» здійснено комплексне дослідження правового регулювання статусу та меж компетенції слідчого судді при реалізації судово-контрольної функції на досудовій стадії кримінального провадження. Обґрунтовано, що функціональна компетенція слідчого судді становить самостійну систему процесуальних повноважень, спрямованих на забезпечення законності кримінальної процесуальної діяльності, гарантування прав і свобод учасників провадження та підтримання належного балансу між публічними інтересами кримінального переслідування і приватними правами особи.

Встановлено, що чинний КПК України, хоча й визначає коло повноважень слідчого судді, однак не містить їх нормативної класифікації. У процесі дослідження виділено основні їх групи, серед яких повноваження щодо: використання передбачених кримінальним процесуальним законом заходів забезпечення провадження; забезпечення співмірності втручання держави у сферу конституційно гарантованих прав і свобод особи з легітимною метою такого обмеження; судового розгляду звернень щодо незаконності або необґрунтованості рішень, процесуальних дій чи бездіяльності суб'єктів досудового розслідування і прокуратури; загального правозахисного характеру; а також допоміжні процесуальні повноваження, що забезпечують належне функціонування механізму судового контролю.

На підставі аналізу законодавчих змін у сфері кримінального процесуального регулювання встановлено тенденцію поступової трансформації статусу слідчого судді: від суб'єкта формального санкціонування окремих процесуальних дій до центрального елементу системи судового контролю на досудовій стадії кримінального провадження. Обґрунтовано, що сучасний розвиток цього інституту характеризується розширенням компетенції, посиленням правозахисної функції, деталізацією процесуальних процедур та адаптацією національного законодавства до європейських стандартів кримінальної юстиції.

У підрозділі 2.2. «Судова практика слідчого судді у кримінальному провадженні: проблеми реалізації та ефективності» обґрунтовано, що інститут слідчого судді, сформований як процесуальний механізм, на практиці не завжди забезпечує повноцінне виконання свого правозахисного призначення, що зумовлено сукупністю нормативних, організаційних та правозастосовних чинників.

Встановлено наявність дисбалансу між нормативною моделлю функціонального призначення слідчого судді та фактичними підходами до здійснення судового контролю. У практичній діяльності окремих судів простежується тенденція до формалізації розгляду клопотань сторони обвинувачення, коли перевірка їх відповідності процесуальним вимогам не завжди супроводжується належним дослідженням фактичних обставин, достатності доказового обґрунтування та співмірності запропонованого обмеження прав особи. Такий підхід знижує гарантійну природу судового контролю та створює ризик перетворення слідчого судді із незалежного процесуального арбітра на формального учасника процедури санкціонування рішень органів досудового розслідування.

Окреслено проблему неоднакового застосування норм кримінального процесуального законодавства щодо меж повноважень слідчого судді, зокрема у питаннях визначення стандартів доказування, оцінки необхідності та пропорційності втручання у конституційні права особи, а також застосування заходів забезпечення кримінального провадження. Відзначено, що відсутність єдиних критеріїв оцінки обґрунтованості процесуальних звернень призводить до фрагментарності судової практики, зниження рівня правової визначеності та ускладнює прогнозованість судових рішень. Особливого значення набуває забезпечення реалізації принципу пропорційності, який має виступати основним орієнтиром під час вирішення питань щодо обмеження прав і свобод людини відповідно до вимог Конституції України, КПК України та практики Європейського суду з прав людини.

Виявлено проблемні аспекти виконання ухвал слідчих суддів, що негативно впливають на ефективність судового контролю. Встановлено, що одним із ключових недоліків сучасної практики є недостатній рівень їх мотивування. Формальне відтворення положень закону без належного аналізу доводів сторін, доказової бази та конкретних обставин кримінального провадження не відповідає стандартам справедливого судового розгляду та знижує ефективність подальшого апеляційного контролю. Належна мотивація судового рішення визначена як необхідна умова забезпечення прозорості, передбачуваності та легітимності судового контролю, оскільки саме через мотивувальну частину реалізується можливість перевірки законності й пропорційності втручання у права особи.

Окремо акцентовано увагу на проблемі надмірного процесуального навантаження на слідчих суддів, що об'єктивно впливає на якість здійснення судового контролю. Встановлено, що значна кількість процесуальних звернень, обмежені строки їх розгляду та необхідність оперативного реагування можуть призводити до переважання швидкості вирішення питань над повнотою їх правової оцінки. У зв'язку з цим аргументовано необхідність удосконалення організаційного забезпечення діяльності слідчих суддів та оптимізації процесуальних процедур.

У підрозділі 2.3. *«Організаційно-правові засади забезпечення діяльності слідчого судді та їх вплив на ефективність кримінального провадження»* визначено, що організаційно-правові засади діяльності слідчого судді становлять цілісну систему взаємопов'язаних нормативних приписів, інституційних механізмів та організаційних процедур, спрямованих на забезпечення належної реалізації його процесуальної компетенції. Обґрунтовано, що чинна нормативна база загалом визначає правові межі здійснення судового контролю, однак характеризується фрагментарністю окремих організаційних механізмів, що негативно позначається на єдності правозастосовної практики та ефективності функціонування інституту слідчого судді.

Підтверджено вагоме значення матеріально-технічного забезпечення як однієї з ключових організаційно-правових гарантій ефективного правосуддя. Доведено, що належне фінансування судової системи, сучасне технічне оснащення, функціонування електронного судочинства та Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи забезпечують оперативність здійснення судового контролю, дотримання процесуальних строків, відкритість судових процедур та підвищення рівня процесуальної доступності правосуддя. Водночас встановлено, що недостатній рівень технічної оснащеності судів, нестабільність функціонування інформаційних систем та кадровий дефіцит істотно знижують ефективність реалізації процесуальних повноважень слідчого судді.

Обґрунтовано, що організаційна спроможність суду є необхідною передумовою ефективного здійснення судового контролю, тоді як недоліки матеріально-технічного, кадрового чи адміністративного характеру істотно обмежують можливості слідчого судді щодо повного й своєчасного виконання покладених на нього функцій незалежно від рівня нормативного регулювання. У зв'язку з цим доведено доцільність комплексного вдосконалення організаційно-правових механізмів забезпечення діяльності слідчого судді шляхом розвитку цифровізації судочинства, зміцнення кадрового потенціалу судів, удосконалення адміністративного управління, забезпечення належного фінансування судової

системи та підвищення ефективності функціонування автоматизованих інформаційних систем, що у сукупності сприятиме підвищенню результативності судового контролю, зміцненню гарантій захисту прав людини та ефективності кримінального провадження.

У третьому розділі **«Перспективні напрями вдосконалення організації діяльності слідчого судді в умовах євроінтеграції України»** запропоновано підходи щодо організації професійної підготовки та вдосконалення добору кадрів на посаду слідчого судді; обґрунтовано організаційно-правове забезпечення взаємодії слідчого судді з учасниками кримінального провадження, проаналізовано європейський досвід та перспективи впровадження в Україні; окреслено напрями оптимізації діяльності слідчого судді в умовах цифровізації кримінального судочинства.

У підрозділі 3.1. *«Організація професійної підготовки та вдосконалення добору кадрів на посаду слідчого судді»* досліджено сучасний стан нормативного регулювання професійної підготовки, підвищення кваліфікації та добору суддів, уповноважених здійснювати функції судового контролю на стадії досудового розслідування. Встановлено, що чинна модель кадрового забезпечення інституту слідчого судді ґрунтується на універсальному підході до формування суддівського корпусу й не передбачає спеціалізованих вимог до професійної підготовки, добору та оцінювання осіб, які здійснюють відповідні процесуальні повноваження. Встановлено, що такий підхід не повною мірою враховує особливості процесуального статусу слідчого судді, характер його повноважень та підвищені вимоги до забезпечення судового контролю за дотриманням прав і свобод людини у кримінальному провадженні.

Досліджено європейські підходи до організації суддівської освіти та професійної спеціалізації суддів. Відзначено, що сучасна модель професійної підготовки, яка реалізується в діяльності Європейської мережі судової підготовки (EJTN), характеризується практико-орієнтованістю, безперервністю професійного розвитку, широким використанням інтерактивних методів навчання, моделювання процесуальних ситуацій та цифрових освітніх технологій. Підтверджено доцільність адаптації окремих елементів зазначеного досвіду до національної системи суддівської освіти шляхом розширення практичної складової підготовки кандидатів на виконання функцій слідчого судді.

Обґрунтовано теоретико-прикладні засади формування та професійної підготовки кадрів на посаду слідчого судді, яка базується на функціонально-спеціалізованому підході до добору та навчання суддів, що здійснюють судовий контроль у кримінальному провадженні, та передбачає нормативне закріплення обов'язкової спеціалізованої підготовки, системи періодичного оцінювання професійних компетентностей у порядку, визначеному Національною школою суддів України та Вищою кваліфікаційною комісією суддів України, а також впровадження спеціальних процедур перевірки готовності кандидата до здійснення повноважень.

Підтверджено, що впровадження функціонально орієнтованої моделі професійної підготовки й добору слідчих суддів сприятиме підвищенню професійної компетентності суддівського корпусу, забезпеченню єдності судової практики, посиленню інституційних гарантій незалежного судового контролю та підвищенню

ефективності забезпечення належних процесуальних гарантій для осіб, залучених до кримінального провадження, у період здійснення досудового розслідування.

У підрозділі 3.2. «Організаційно-правове забезпечення взаємодії слідчого судді з учасниками кримінального провадження: європейський досвід та перспективи впровадження в Україні» досліджено організаційно-правові засади взаємодії слідчого судді з учасниками кримінального провадження та визначено їх вплив на ефективність реалізації судового контролю на стадії досудового розслідування. Обґрунтовано, що результативність процесуальної комунікації між слідчим суддею, стороною обвинувачення, стороною захисту, потерпілим та іншими учасниками кримінального провадження визначається не лише обсягом законодавчо закріплених процесуальних повноважень, а й рівнем їх практичної реалізації, що безпосередньо впливає на забезпечення принципів верховенства права, змагальності, правової визначеності та ефективного судового захисту.

На підставі аналізу європейського досвіду досліджено моделі організації взаємодії суду та органів кримінального переслідування у Франції, Німеччині, Італії та інших країнах, що дозволило виокремити спільні концептуальні засади їх функціонування, серед яких: чітке функціональне розмежування повноважень суду й сторони обвинувачення, інституційна незалежність судового контролю, пріоритет принципу пропорційності під час вирішення питань щодо обмеження прав людини, підвищені вимоги до мотивування процесуальних рішень та забезпечення реальної змагальності сторін. Доведено, що зазначені підходи можуть бути використані як орієнтири для подальшого вдосконалення національного кримінального процесуального законодавства.

Обґрунтовано доцільність подальшого розвитку організаційно-правових механізмів взаємодії слідчого судді з учасниками кримінального провадження шляхом конкретизації стандартів обґрунтування процесуальних клопотань, удосконалення вимог до мотивування судових рішень, нормативного визначення меж дискреційних повноважень слідчого судді та посилення процесуальних гарантій незалежності судового контролю. Аргументовано, що імплементація кращих європейських підходів має здійснюватися з урахуванням особливостей національної правової системи та бути спрямована на підвищення ефективності судового контролю, забезпечення балансу між публічними інтересами кримінальної юстиції та належним захистом прав і свобод людини на стадії досудового розслідування.

У підрозділі 3.3. «Напрями оптимізації діяльності слідчого судді в умовах цифровізації кримінального судочинства» досліджено європейський досвід діджиталізації кримінальної юстиції та доведено, що цифрова трансформація кримінального судочинства потребує переосмислення традиційної моделі здійснення судового контролю на стадії досудового розслідування та формування нового підходу до організації діяльності слідчого судді. Встановлено, що цифровізація має розглядатися не лише як переведення процесуальних процедур в електронну форму, а як комплексний механізм модернізації судового контролю, спрямований на підвищення його ефективності, прозорості та посилення гарантій захисту прав людини відповідно до європейських стандартів.

Обґрунтовано необхідність переходу від використання окремих електронних сервісів до створення інтегрованого цифрового середовища кримінального

провадження шляхом формування єдиного електронного кримінального дос'є на базі взаємодії Єдиного реєстру досудових розслідувань, Єдиної судової інформаційно-комунікаційної системи та інформаційних ресурсів учасників процесу. Визначено, що така модель забезпечить оперативний доступ слідчого судді до матеріалів провадження, сприятиме скороченню процесуальних строків та підвищенню якості судового контролю.

Розроблено концепцію цифрового забезпечення судового контролю слідчого судді, яка базується на поєднанні автоматизованого моніторингу процесуальних строків, електронного контролю виконання судових рішень, цифрового аудиту процесуальних дій та аналітичної обробки кримінально-процесуальних даних, що дозволяє забезпечити раннє виявлення процесуальних ризиків, попередження порушень розумних строків та формування превентивного механізму захисту прав учасників кримінального провадження в умовах цифрової трансформації правосуддя.

## **ВИСНОВКИ**

У дисертаційній роботі здійснено комплексне теоретико-правове осмислення та вирішення наукового завдання, що дало змогу розкрити її змістовні характеристики, визначити особливості та систематизувати основні наукові підходи щодо організації діяльності слідчого судді в контексті євроінтеграційних прагнень України, сформовано науково обгрунтовані пропозиції щодо подальшого розвитку та вдосконалення нормативно-правового регулювання у досліджуваній сфері. Проведений аналіз дав підстави для формулювання сукупності положень і висновків, що мають ознаки наукової новизни та виносяться на захист, з-поміж яких основними є такі:

1. Обгрунтовано, що слідчий суддя у механізмі функціонування кримінальної юстиції держави є самостійним носієм судово-контрольної компетенції, функціональне призначення якого полягає у незалежній перевірці законності, обгрунтованості та пропорційності рішень, дій і бездіяльності органів досудового розслідування та прокуратури, якщо вони пов'язані з обмеженням прав і свобод людини. Встановлено, що судовий контроль слідчого судді не зводиться до формального санкціонування процесуальних заходів, а охоплює оцінку необхідності державного втручання, його фактичного та правового обгрунтування, співмірності переслідуваної мети із характером обмеження права та наявності ефективного механізму його поновлення. Доведено, що саме така модель забезпечує практичну реалізацію принципу верховенства права на досудовій стадії та унеможливорює підміну судового контролю формальним підтвердженням позиції сторони обвинувачення.

2. Запропоновано функціональну систематизацію принципів діяльності слідчого судді за критерієм їх безпосереднього впливу на реалізацію судово-контрольної компетенції, у межах якої виокремлено: інституційні принципи – незалежність, безсторонність, процесуальна автономність та інституційна відокремленість судово-контрольної функції від діяльності сторони обвинувачення; гарантійно-правозахисні принципи – пріоритет прав і свобод людини, ефективність судового захисту та недопустимість свавільного втручання у сферу конституційних прав; процесуально-регулятивні принципи – законність, змагальність, дотримання

встановленої процедури та визначених законом меж судового втручання; контрольно-оцінювальні принципи – перевірка законності, обґрунтованості, необхідності та пропорційності процесуальних рішень і заходів; епістемологічні принципи – належність та достатність фактичного обґрунтування клопотань, критична оцінка доказової інформації та обов’язковість належної мотивації судового рішення. Відтак, запропонована систематизація дає змогу визначити нормативні засади, а також функціональні стандарти діяльності слідчого судді, за якими має оцінюватися належність здійснення ним судового контролю.

3. Встановлено, що європейська інтеграція України зумовила трансформацію національної моделі досудового контролю від домінування прокурорського нагляду до судово-юрисдикційної моделі гарантування прав людини. Доведено, що визначальним орієнтиром такої трансформації є Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та практика Європейського суду з прав людини, положення яких формують стандарти оцінювання допустимості втручання держави у права особи. Визначено, що під час здійснення судового контролю такими критеріями мають виступати: наявність правової підстави втручання, легітимність його мети, необхідність, пропорційність, достатність фактичного обґрунтування, незалежність суб’єкта контролю та належна мотивація судового рішення. Аргументовано, що імплементація зазначених стандартів потребує не декларативного відтворення положень міжнародного права, а їх безпосереднього використання як критеріїв перевірки конкретних процесуальних рішень і заходів.

4. Обґрунтовано функціональну модель повноважень слідчого судді, структуровану за характером судово-контрольного впливу на досудове розслідування, яка охоплює: реалізацію передбачених кримінальним процесуальним законодавством засобів забезпечення належного перебігу кримінального провадження, що передбачає перевірку правових та фактичних підстав для обмеження прав особи; забезпечення пропорційності процесуальних дій у випадках процесуального втручання у сферу особистого та приватного життя людини, права власності та інших конституційних прав; розгляд звернень щодо оскарження процесуальних рішень, дій або бездіяльності уповноважених суб’єктів як гарантію оперативного поновлення порушених прав; здійснення правозахисних повноважень щодо забезпечення законності затримання, застосування запобіжних заходів та дотримання прав осіб, позбавлених свободи; реалізацію допоміжних процесуальних повноважень, необхідних для забезпечення ефективності судового контролю. Встановлено, що зазначене розмежування дозволяє відокремити власне контрольную компетенцію слідчого судді від процедурних повноважень, що забезпечують її реалізацію, та чіткіше визначити межі судового втручання у діяльність органів досудового розслідування.

5. Доведено, що ефективність діяльності слідчого судді визначається якістю практичної реалізації його нормативно закріплених повноважень. Встановлено, що сучасна судова практика характеризується поступовим переходом від формального санкціонування процесуальних заходів до змістовного судового контролю, однак мають місце проблеми, пов’язані з недостатньою уніфікованістю підходів до оцінки обґрунтованості клопотань сторони обвинувачення, застосування принципу пропорційності та мотивування судових рішень. Обґрунтовано, що підвищення

ефективності судового контролю потребує формування єдиних стандартів правозастосування, удосконалення вимог до судового мотивування та посилення гарантій реального виконання ухвал слідчого судді.

6. Визначено, що організаційно-правове забезпечення діяльності слідчого судді становить функціонально взаємопов'язану систему нормативних, інституційних, кадрових, адміністративних та цифрових засобів, без належного поєднання яких реалізація судово-контрольної функції втрачає необхідну оперативність та ефективність. Обгрунтовано, що удосконалення потребують механізми спеціалізованої професійної підготовки та підвищення кваліфікації слідчих суддів, кадрового й матеріально-технічного забезпечення судів, організації роботи апарату суду, автоматизованого розподілу судових справ та контролю за виконанням судових рішень. Окремо запропоновано посилити інформаційно-технологічний компонент шляхом розвитку цифрових інструментів моніторингу процесуальних строків, виконання судових рішень та аналітичного опрацювання даних досудового провадження.

7. Аргументовано необхідність формування спеціалізованої моделі професійної підготовки слідчих суддів, яка має враховувати особливості їх процесуального статусу та специфіку здійснення судового контролю на досудовій стадії кримінального провадження. Сучасний рівень професійної компетентності слідчого судді має включати: поглиблене знання кримінального процесуального законодавства та практики ЄСПЛ; навички оцінки процесуальних ризиків і пропорційності обмеження прав людини; компетентності у сфері роботи з електронними доказами та цифровими технологіями; здатність приймати мотивовані процесуальні рішення в умовах обмежених строків. Доведено необхідність запровадження спеціалізованої підготовки кандидатів на виконання повноважень слідчого судді та систематичного підвищення їх кваліфікації з урахуванням сучасних європейських стандартів суддівської освіти.

Підтверджено доцільність внесення змін до ч. 5 ст. 21 Закону України “Про судоустрій і статус суддів”, якою сьогодні передбачено лише загальний порядок обрання слідчих суддів зборами суддів відповідного суду. Зазначену норму запропоновано доповнити положенням про те, що кандидат на здійснення повноважень слідчого судді повинен пройти спеціалізовану підготовку з питань здійснення судового контролю у кримінальному провадженні та підтвердити наявність відповідних професійних компетентностей у порядку, визначеному Національною школою суддів України та Вищою кваліфікаційною комісією суддів України.

Обгрунтовано доцільність доповнення ст. 90 Закону України “Про судоустрій і статус суддів”, яка регламентує підвищення кваліфікації суддів, окремою частиною, відповідно до якої судді, уповноважені здійснювати функції слідчого судді, зобов'язані проходити спеціалізоване тематичне навчання не рідше одного разу на два роки з питань застосування практики ЄСПЛ, проведення негласних слідчих (розшукових) дій, застосування запобіжних заходів, використання електронних доказів та забезпечення балансу між публічними інтересами й правами людини у кримінальному провадженні.

Реалізація запропонованих законодавчих змін дозволить забезпечити більш тісний взаємозв'язок між характером процесуальних повноважень слідчого судді та професійними вимогами до особи, яка їх здійснює. Відтак підвищиться якість судового контролю на стадії досудового розслідування, а також буде посилено інституційні гарантії захисту прав і свобод людини у кримінальному провадженні.

8. Обґрунтовано, що ефективність організації діяльності слідчого судді значною мірою залежить від належної процесуальної взаємодії з учасниками кримінального провадження. Встановлено, що така взаємодія повинна ґрунтуватися на принципах змагальності, рівності сторін, незалежності суду та процесуальної визначеності. Доведено необхідність удосконалення механізмів взаємодії шляхом нормативної конкретизації критеріїв оцінки процесуальних клопотань, визначення стандартів їх доказового обґрунтування, удосконалення вимог до судових рішень та забезпечення реального балансу між повноваженнями сторони обвинувачення і гарантіями захисту прав особи.

9. Запропоновано концепцію цифрового забезпечення судового контролю слідчого судді, яка базується на поєднанні автоматизованого моніторингу процесуальних строків, електронного контролю виконання судових рішень, цифрового аудиту процесуальних дій та аналітичної обробки кримінально-процесуальних даних, що дозволяє забезпечити раннє виявлення процесуальних ризиків, попередження порушень розумних строків та формування превентивного механізму захисту прав учасників кримінального провадження в умовах цифрової трансформації правосуддя.

За результатами дослідження обґрунтовано доцільність внесення змін до Глави 26 КПК України шляхом її доповнення статтею 309<sup>1</sup> “Загальний порядок розгляду процесуальних питань слідчим суддею”, у якій пропонується нормативно закріпити єдиний процедурний алгоритм здійснення судового контролю під час досудового розслідування. Зокрема, визначити порядок відкриття провадження за клопотанням чи скаргою, правила повідомлення учасників, загальні засади дослідження матеріалів, критерії оцінки обґрунтованості клопотань, вимоги до мотивування ухвал, особливості використання електронних матеріалів кримінального провадження та процесуальні наслідки недодержання встановленої процедури. Реалізація запропонованих змін забезпечить уніфікацію процесуального порядку здійснення судового контролю, підвищить рівень правової визначеності та сприятиме формуванню єдиної судової практики.

## СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

*Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації*

1. Кунцьо С.В. Історико-правові передумови становлення інституту судового контролю. Академічні візії. Вип. 50/2025. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/2880>

2. Кунцьо С.В. Судовий контроль у кримінальному провадженні: правова природа та принципи реалізації в діяльності слідчого судді. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична. Вип. 47/2025. URL: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/2002>

3. Кунцьо С.В. Проблемні аспекти реалізації повноважень слідчого судді у судовій практиці. Академічні візії. Вип. 54/2026. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/3299>

4. Кунцьо С.В. Організаційно-правові засади забезпечення діяльності слідчого судді в кримінальному провадженні. Академічні візії. Вип. 55/2026. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/3300>

5. Кунцьо С.В. Нормативне регулювання повноважень слідчого судді в Україні. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична. Вип. 49/2026. URL: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/2175>

6. Kuntso, S. (2026). European Standards of Judicial Control at the Pre-Trial Stage of Criminal Proceedings. Global Prosperity, 6(2). URL: <https://gprosperity.org/index.php/journal/article/view/303>

#### *Опубліковані праці апробаційного характеру*

7. Кунцьо С.В. Процесуальна взаємодія слідчого судді з суб'єктами кримінального провадження: досвід держав членів ЄС. Education and scientific progress. Proceedings of the international scientific and practical conference. April 24-26, 2026 Manchester, United Kingdom. P. 66-71.

8. Кунцьо С.В. Особливості організації професійної підготовки кадрів на посаду слідчого судді. The Hague conference on science and public policy. Proceedings of the international scientific and practical conference. May 8-10, 2026 Hague, Netherlands. P. 56-61.

9. Кунцьо С.В. Специфіка процедур добору кандидатів на посаду слідчого судді. Актуальні проблеми науки та практики у світлі євроінтеграційних процесів. Тези доповідей учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 14 травня 2026 р.). Львів: ЗВО «Львівський університет бізнесу та права», 2026. URL: <https://lubp.com.ua/wp-content/uploads/2026/05/APNP2026.pdf>

#### **АНОТАЦІЯ**

**Кунцьо С.В. Організація діяльності слідчого судді в контексті євроінтеграційних прагнень України.** – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.10 – судоустрій; прокуратура та адвокатура. – Заклад вищої освіти «Львівський університет бізнесу та права», Львів, 2026.

У дисертаційній роботі здійснено комплексний теоретико-правовий аналіз організаційних і процесуальних аспектів функціонування слідчого судді з урахуванням сучасних орієнтирів європейської інтеграції України. На підставі проведеного дослідження визначено ключові проблеми нормативного та організаційного забезпечення цієї діяльності й обґрунтовано пропозиції щодо їх належного врегулювання та подальшого вдосконалення відповідного правового механізму.

Обґрунтовано теоретичні і прикладні засади організації діяльності слідчого судді в системі кримінального судочинства України та розроблено науково обґрунтовані напрями удосконалення її нормативного, організаційного й процесуального забезпечення з урахуванням європейських стандартів здійснення судового контролю.

Досліджено правову природу, функції, принципи та систему повноважень слідчого судді, визначено особливості їх реалізації, розкрито вплив правових позицій, сформованих Європейським судом з прав людини, на розвиток національної моделі судового контролю. Обґрунтовано концептуальні підходи до вдосконалення організаційно-правового забезпечення діяльності слідчого судді, професійної підготовки й добору кандидатів, процесуальної взаємодії з учасниками кримінального провадження, а також розвитку цифрових механізмів здійснення судового контролю. Запропоновано науково обґрунтовані рекомендації щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства України, спрямовані на уніфікацію процесуальних процедур, підвищення ефективності судового контролю, забезпечення правової визначеності, зміцнення гарантій захисту прав і свобод людини та приведення національної моделі діяльності слідчого судді у відповідність до сучасних європейських стандартів правосуддя.

**Ключові слова:** слідчий суддя, судовий контроль, кримінальне провадження, досудове розслідування, права і свободи людини, верховенство права, повноваження слідчого судді, організація діяльності слідчого судді, процесуальна взаємодія, професійна підготовка суддів, добір слідчих суддів, цифровізація судочинства, практика Європейського суду з прав людини, організаційно-правове забезпечення, кримінальний процес.

## ANNOTATION

**Kuntso S.V. Organization of the Activities of the Investigating Judge in the Context of Ukraine's European Integration Aspirations.** – Qualification scientific work on the rights of the manuscript.

Dissertation for obtaining the scientific degree of candidate of legal sciences on the specialty 12.00.10 – Judiciary; Public Prosecution and Advocacy. – Institution of higher education «Lviv University of Business and Law», Lviv, 2026.

The dissertation presents a comprehensive theoretical and applied study of the organizational and legal framework governing the activities of the investigating judge in the criminal justice system of Ukraine. The research focuses on improving the organization of judicial control at the pre-trial stage of criminal proceedings in the context of European integration, judicial reform, and the digital transformation of criminal justice.

The research conceptualizes the investigating judge as an autonomous judicial actor entrusted with safeguarding fundamental rights and freedoms throughout the pre-trial phase of criminal proceedings. The analysis demonstrates that judicial oversight extends beyond the formal authorization of procedural measures: it encompasses an assessment of their legal basis, necessity, proportionality, and justification where such measures may interfere with individual rights. Within this framework, the investigating judge constitutes a substantive institutional safeguard of the rule of law, ensuring judicial protection against unjustified procedural interference while maintaining an appropriate balance between the legitimate objectives of criminal justice and the protection of individual rights.

A functional classification of the principles governing the activities of the investigating judge is proposed, encompassing institutional, human rights-oriented, procedural-regulatory, supervisory, and epistemological principles. This approach provides a systematic

understanding of the legal foundations of judicial control and contributes to the development of a coherent model for exercising the powers of the investigating judge.

The dissertation demonstrates that European legal standards, particularly the European Convention on Human Rights and the case law of the European Court of Human Rights, have significantly influenced the development of the Ukrainian model of judicial control. It is established that legality, proportionality, judicial independence, effective judicial protection, and proper reasoning of judicial decisions constitute the fundamental standards that should guide the activities of the investigating judge.

A functional model of the investigating judge's powers is substantiated, covering judicial authorization of coercive procedural measures, examination of complaints against decisions, actions or omissions of investigative authorities and prosecutors, protection of constitutional rights during criminal proceedings, and the exercise of additional procedural powers aimed at ensuring effective judicial control. The research confirms that the effectiveness of judicial control depends not only on legislative regulation but also on the consistency of judicial practice and the quality of judicial reasoning. The organizational and legal support for the activities of the investigating judge is considered as an integrated system combining legal, institutional, administrative, personnel, and information-technological components. The necessity of improving court administration, optimizing document management, strengthening digital infrastructure, and enhancing automated case allocation is substantiated as an important prerequisite for increasing the efficiency of judicial control.

Particular attention is devoted to improving the professional training and selection of investigating judges. The dissertation argues for the introduction of specialized competency-based training focused on criminal procedure, the application of the case law of the European Court of Human Rights, assessment of procedural risks, proportionality analysis, electronic evidence, and digital technologies. The importance of continuous professional development based on European standards of judicial education is also emphasized. The study further examines the organizational and legal aspects of interaction between the investigating judge and participants in criminal proceedings. It substantiates the necessity of improving procedural communication by ensuring equality of arms, adversarial proceedings, legal certainty, and effective protection of individual rights through clearer standards for assessing procedural applications and strengthening judicial reasoning.

The dissertation also proposes a concept of digital support for judicial control based on automated monitoring of procedural time limits, electronic supervision over the execution of judicial decisions, digital audit of procedural activities, and analytical processing of criminal procedural data. These measures are aimed at increasing the efficiency, transparency, predictability, and human rights orientation of judicial control. The research concludes with proposals for improving the criminal procedure legislation of Ukraine and further harmonizing the national system of judicial control with European standards of justice.

**Keywords:** investigating judge, judicial control, organization of the investigating judge's activities, criminal proceedings, pre-trial investigation, procedural powers, organizational and legal framework, professional training, selection of investigating judges, procedural interaction, digital justice, electronic criminal proceedings, case-law of the European Court of Human Rights, human rights guarantees, rule of law.